

Simén Dániel

Advent népe¹

Adventi beszéd

„És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökereiből egy virágszál nevededik, akin az Úrnak lelke megnyugszik...” (Ézs 11,1–2)

Van nép, mely dalban született, mint a Finn nép a Kalevala költészetében s azóta ez a bátor északi testvérnép hősköltevényként írja élet–halál harcának történetét... Van nép, mely szabadságban fogant, mint a Magyar s ezer év óta vérént ontja a szabadságért...

A hitrege szerint az ókori görög nép a titánok és istenek harcából keletkezett, s a világot szellem-óriásokkal ajándékozta meg. Platón, Arisztotelész, Periklész és Pheidiasz ma is megcsodált nagyjai a tudománynak, bölcséletnek és művészetnek. Ma is levett sarukkal közelíti meg őket a tanulni vágyó ember.

A próféták népét a messiási váradalom és reménység szülte, ami által az örök advent népe lett. Jövőbe tekintő, utat, irányt mutató próféta nép. Adventi gondolatok hordozója és terjesztője.

A felolvasott szentlecke is bevezetője egy színes adventi képnek, magasztos adventi költeménynek. Valóban az 1–9. vers prózában írt ódai szárnyalású költemény. A próféta egy vihartépett fához hasonlítja népét. Dús koronája, lombjavesztett, szép törzse tele van vérző sebekkel, de nincsen pusztulásra ítélve, mert villám-sújtottan, viharverten, ezer sebből vérezve is él benne az adventi hit; jobb jövő reménye. *„És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökereiből egy virágszál nevededik, akin az Úrnak lelke megnyugszik...”*

S ha kihajt ez a vesszőszál, mint a reménység és békesség zöld olajága – a próféta szerint –, olyan lesz a világ, mint mikor: *„...lakozik a farkas a báránnyal és a párdúc a kecskefűvel, a borjú és az oroslán kölyök és a kövér barom együtt*

¹ A most közreadott prédikáció a dr. Simén Dániel teológiai tanár unitárius teológiai hallgatók részére, homiletikai szeminárium keretében, intézeti használatra kiadott (1955/56) kéziratgyűjteményből származik.

lesznek és egy kisgyermek őrzi azokat...” S mindezek az Úr félelmében élnek, igazságának törvényeiben gyönyörködnek, s mindezek „az Úrnak lelke megnyugszik”.

Kedves Testvéreim! Úgy hat ez a kép, mint száguldó, romboló vihar után a megnyugtató csend s az áldott, meleg napsugár. Érzik rajta, hogy a próféta nagy nemzeti veszedelmek elmúltával s élete alkonyán „bölcs szívvel” írta. Asszíria, az elnyomó hatalom letűnőben már. Az ádáz ellenségek kibékültek. Az erősek és a gyöngék bízó barátokká váltak. A népre ráköszönt a sokat áhított, sokat álmodott boldog „aranykor”. Milyen más a fantáziája a tüzes beszédű ifjú Ézsaiásnak, aki egy megrendítő istenélmény hatása alatt lángostorral ostorozza népét, aki mint Isten harsogó trombitája fel akarja rázni az elaltatott lelkiismeretet, hirdetvén a kemény ítéletet: *Jaj a képmutatóknak!? „Jaj azoknak, kik a gonoszt jónak mondják és a jót gonosznak; akik a sötétséget világossággá, s a világosságot sötétséggé teszik; és teszik a keserűt édessé és az édeset keserűvé... Jaj azoknak, akik magoknak bölcseknek látszanak és eszesek önmaguk előtt... Akik gonoszt ajándékért igaznak mondják és az igazak igazságát elfordítják tőlük..., mert az ilyenek, mint a polyva vagy mint a széna, megemésztetnek Isten haragjának tüze által”.* (Ézs 5,20–21.23–24)

Jaj a gyöngé népnek, mely riadtan lapul vagy menekül. Olyanok vagytok, lobbantja szemükre fájdalmason, mint a menekülő lovasok: *„Ezer fut egynek riasztására, ötnek riasztására mind elfuttok, míg nem úgy maradtok, mint egy szál fenyő a hegytetőn, mint egy zászló a halmon.”* (Ézs 30,17)

Jaj a pártoskodóknak, mert kivágattatnak, mint az erdő fái a ráemelt fejsze vagy fűrész által. És nem sírhat az erdő, mert ő adta a fát a fejsze vagy a fűrész nyelének (Ézs 10,15) Jaj az istenteleneknek, mert tűzre vettetnek, mint megszáradt tövis, vagy olyanokká válnak, mint az anyamadár nélkül maradt fészek, melyből orzó kezek elrabolhatják a védtelen tojásokat vagy az árván maradt csipogó madárfiakat.

Így ostorozza népét a tüzes lelkű és tüzes szavú ifjú Ézsaiás, de amikor a messiási jóslások, az adventi váradalmak és reménységek lepik meg, kezéből kihull a lángostor, szava halkabbá, szelídebbé, melegebbé válik, hite pedig Istenben bízó nagy hitté. Élete alkonya, mint aranyló naplemente, megtelik a jövő reménységével a boldog holnap bíborhasadásával. Ilyenkor úgy szól a néphez, mint anya gyermekéhez, vagy mint bölcs édesapa jövőt ígéro fiához. Minden szavában gyöngyözik az öröm: *„És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökereiből egy virágszál nevedik, akin az Úrnak lelke nyugszik.”*

Ézsaiás próféta a népének volt a prófétája. Testestől-lelkestől a népéhez tartozott. Messiási jóslata is Isai törzsökére utal. Adventi reménysége azonban az

idők teljessége felé, Jézus felé mutat. „Gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk – hirdeti örvendezve –, kinek bölcs tanácsadója az erős Isten, az örök Atya, a békeességnek forrása és fejedelme.” (Ézs 9,6) Isten követe jön, mert kitermeli őt a nép adventi váradalmának roppant feszültsége s az ő uralmának és békéjének nem lesz vége, hanem fennmarad örökké. Így ád Isten a népnek „csodás tanácsot és nagyságos bölcsességet”. (Ézs 28,29)

Ézsaiás próféta adventi jóslata jelképes beszéd, de sok mély gondolatot rejt magában. Mindenek előtt egy páratlan szépségű és mélységű istenélményt. Szerinte a nép eltéphetetlen közösségben él Istennel, akárcsak az élő fa a földdel és a napfényel. A fa a földben gyökerezik, de koronáját az ég felé tárja. Föld nélkül a fa gyökértelen, napfény nélkül elpusztul. Így jár a nép is Isten nélkül. De Istennel, magába rejt az a titokzatos életerőt, mely újra és újra átjárja őt, mint fát a pezdítő, mámoros életáram s hatására új sarjadék virul. „És származik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökeréből egy virágszál nevededik, akin az Úrnak lelke megnyugszik.”

Hogy mit jelent egy ilyen újjászült istenélmény, azt csak akkor tudjuk felmérni, ha összehasonlítjuk azt az ókori világ egyik nagy gondolkodójának istenkeresésével, istensiratásával. Ovidius egyik költeményében elsiratja Asztartét, az igazság istennőjét, aki a vaskorszak küszöbén, a fegyverek zajától megrettenve elbujdosott a földről, s bánatában csillaggá változott. S hunyorgó csillagszemével szomorúan tekint a földre, melyről az igazság végképp eltávozott. Asztartéval meghalt az igazság...

Milyen árva, kifosztott az az ember vagy az a nép, amelynek istene más csillagzatra költözött; de ereje megújul, mint a sasnak, szárnyal és nem lankad meg, fut és nem fárad el az, aki Istennel és Istenben él. Csodálatos erők birtokába jut. Földrevert élete, ez a megtaposott virág újra és újra virít, bár maga nem tudja miképpen. Ady, a nagy istenkereső magyar költő így vall az Úr érkezéséről:

„Mikor elhagytak,
Mikor a lelkem roskadozva vittem,
Csöndesen és váratlanul
Átölelt az Isten.
Nem harsonával,
Hanem jött néma, igaz öleléssel,
Nem jött szép, tüzes nappalon
De háborus éjjel.

És megvakultak
 Hiú szemeim. Meghalt ifjuságom,
 De őt, a fényest, nagyszerűt,
 Mindörökre látom.”

Testvéreim! Milyen boldogság hinni, hogy az Isten nem hagy el. Hinni az ő érkezésében, hinni azt, hogy „csöndesen és váratlanul átölel az Isten.” Hogy áldása naponta megújul rajtunk s szeretete irántunk kifogyhatatlan. Ez az adventi kép egyik nagy gondolata. A másik a testvériség.

Figyeljük csak meg, a fa sejtek milliárdjaiból épül föl. A sejtek egyenlők, a sejtek testvérek. Levélben, ágban, törzsben, gyökérben fönt és lent egyformán fontos a sejtek munkája, szerepe. Életük és viszonyulásuk a legtisztább testvériség jelképe.

S végül minden fa megújulása a mélyből és magasból jön. *„Szarmazik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökeréből egy virágszál nevededik, akin az Úrnak lelke megnyugszik.”* A felszínes vagy látszatmegújulás olyan, mint az őszei mássodvirágzás. Virágzás ez is, de mézédés illat és színpompás kibomlás és a gyümölcsösödés áldott reménye nélkül.

Kedves Testvéreim! Adventben élünk, Jézust várunk. Azt mondtuk, hogy népünk az áldozatok népe. Van-e némi remény, hogy advent népévé váljék? Nagyon ránk illik a régi kesergő:

„Szegény magyar nép
 Téged vihar tép.”

De vonatkozik-e ránk Ézsaiás próféta biztatása és reménykeltő jóvendölése? *„Szarmazik egy vesszőszál Isai törzsökéből s gyökeréből egy virágszál nevededik, akin az Úrnak lelke megnyugszik.”*

Minden attól függ, hogy mi milyen közel kerülünk Istenhez. Él-e bennünk, áthatja-e érzésünket, gondolatainkat, cselekedeteinket, mint fát a boldogító életáram, mint üzenetet vivő villanydrótot a magasfeszültség, mint hegedű húrját a művész ihletése... Él-e bennünk Isten, vagy elszakadva tőlünk, csillaggá, hideg, fényes fogalommá változott?

Ézsaiás próféta adventi képe arról győz meg, hogy az Isten nagyon közel van hozzánk. Közelebb mintsem képzelnénk. Mennél több megpróbáltatáson esünk át, annál nyilvánvalóbbá válik Isten közelsége s életünk elpusztíthatatlansága. Ady önkínzó fájdalommal világgá sírja, hogy *„nekünk Mohács kell”*, hogy Istenre

döbbenjünk s egymásra találjunk. De nekünk advent kell, a Jézust váró advent reménysége, hogy újjászülessünk.

Ehhez az adventi reménységhez egy igaz felismerés vezet el. Felismerése annak, hogy Isten közelségében testvérré válik minden ember. Ezekben a sorsdöntő napokban fel kell ismernünk Isten törvényét, hogy szeretni csak szabadon lehet, egyenlő méltósággal. Őszintén és kertelés nélkül ki kell mondanunk, hogy koldus nem békülhet a királlyal, rabszolga az urával, fanatizált felekezetek egymással, csak egyenlő jogú nép békülhet néppel, testvér a testvérral, hívó a hívővel, ember az emberrel... Csak úgy fakadhat meg életfánk az advent reménysége, ha Istent elismerjük gondviselő Atyánknak s egymást igaz testvéreknek. Omoljanak le a mesterségesen elválasztó falak, hogy a szétszórt romokon felépíthessük a karácsony világát, a szeretet országát.

Az adventi reménység belülről ható erőknek csodás hajtása, mélyből, a gyökerekből való kivirágása. Intő, figyelmeztető példa ez, hogy adventi várakozásunknak, reménységünknek belülről, a mélyből kell elindulnia. Ne külső, felszínes erők, célok és érdekek hívják életre, hanem belső lelki megújulás. Ne színtelen, szagtalan másodvirágzás legyen, mely gyümölcstelenül hervad el az őszi dérben. Mert ez a sorsa minden felszínes adventi vágynak, reménynek; csupa másodvirágzás, amit akár az egyén, akár a nép sok-sok hulló könnyel és sajgó fájdalommal fizet meg.

Jól jegyezzük meg tehát: a szándék csak akkor jó és nemes, a szeretet csak akkor megértő, megbocsátó és sírig tartó, a bűnbánat csak akkor vezet megtéréshez és megjobbuláshoz, ha a lélek mélyből fakad. A kishitőség csak akkor nemesedik hitté, a szenvedés reménységgé, fennhézó gőg boldog alázattá, ha a mélyből jön. A vesszőszál Isai törzsekből származik, a virágszál a gyökerekből nevededik, amin az Úrnak lelke megnyugszik. Csak a mélyből jövő lelki megújulás van Istennek áldása.

Kedves Testvéreim! Ezekben az adventi napokban keressük az Isten áldott közelségét s egymás forrón dobogó testvéri szívét. Vessük a mélyre reménységünk horgonyát. Higgyük, hogy sok-sok százados csalódás után jó úton járunk. Higgyük, hogy népünk nagy áldozatából, könnyből és vérből kihajt emberibb sorsunk reményteljes vesszője, békességünk zöld olajága, és buzgón fohászkodjunk az Egek Urához, hogy áldja meg és szentelje meg a mi adventi utunkat, hitünket és karácsonyba érkezésünket. *(1956 novemberében)*